

26. Маджаева С.И. Проблема лексикографического описания медицинских терминов. *Вестн. Волгогр. гос. ун-та. Сер. 2. Языкозн.* 2009. № 1 (9). С. 179–184.
27. Смирнова Е.В. Синонимия в современной медицинской терминологии и её лексикографирование (на примере англо-русских словарей). *Вестник КГУ им. Н.А. Некрасова.* 2011. № 2. С. 190–194.
28. Чернявский М.Н. Краткий очерк истории и проблем упорядочения медицинской терминологии // *Энциклопедический словарь медицинских терминов.* М., 1984. Т. 3. С. 410–424.

УДК 811.111' 38

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.14-1.13>

РЕЗУЛЬТАТИ АКУСТИЧНОГО АНАЛІЗУ ПРОСОДІЇ АНГЛОМОВНИХ ВІДЕОПРЕЗЕНТАЦІЙ

RESULTS OF ACOUSTIC ANALYSIS OF PROSODY OF ENGLISH VIDEOPRESENTATIONS

Град Н.Я.,

*orcid.org/0000-0002-6322-5827**викладач кафедри англійської мови та перекладу
факультету сходознавства**Київського національного лінгвістичного університету*

У статті розглядається методика проведення і результати акустичного аналізу частотних, динамічних і темпоральних характеристик англомовних відеопрезентацій компанії Apple шляхом застосування сучасних цифрових технологій, зокрема новітніх комп'ютерних програм *Speech Analyzer*, *WASP* та *Praat*. На основі наявного в лінгвістиці теоретичного та емпіричного знання про полікодові (креолізовані, візуально залежні) тексти відеOVERBАЛЬНИЙ текст розглядається як лінгвовізуальний феномен у сучасній мовознавчій науці.

Відеопрезентацію як різновид відеOVERBАЛЬНИЙ тексту визначено як текст, що має характеристики зв'язного тексту на основі взаємодії візуального та мовного аспектів. Відповідно до завдань експериментально-фонетичного дослідження за допомогою згаданого вище програмного забезпечення визначалися такі просодичні параметри: кількість інтонаційних груп, діапазон тональної зміни та швидкість зміни напряму частоти основного тону (далі – ЧОТ), загальна та абсолютна тривалість, коефіцієнт паузації, тривалість пауз.

У результаті здійсненого акустичного аналізу встановлено, що у досліджуваних відеопрезентаціях використовуються такі параметри інваріантної просодичної моделі: діапазон тональної зміни зменшується на тлі зростання швидкості зміни напряму ЧОТ із відповідним коригуванням коефіцієнту паузації; при цьому спостерігається кореляція частотного діапазону та швидкості напряму зміни ЧОТ залежно від прагматичної мети висловлювання.

Отримані результати акустичного аналізу експериментального матеріалу свідчать, що просодичні засоби у поєднанні з низкою лексико-граматичних засобів відіграють ключову роль у реалізації смислу відеOVERBАЛЬНИЙ текстів і прагматичного впливу на адресата в досліджуваних відеопрезентаціях. Лінгвістична інтерпретація результатів експериментально-фонетичного дослідження підтвердила, що дані акустичного аналізу щільно корелюють із даними аудитивного аналізу, здійсненого аудиторами-фонетистами, та надають можливість використання результатів дослідження в лінгвістичній теорії і практиці.

Ключові слова: акустичний аналіз, відеопрезентація, діапазон тональної зміни, просодія, тривалість, частота основного тону.

The paper discusses research methods and results of the acoustic analysis of tonal, dynamic and temporal characteristics of Apple company videopresentations with the help of digital technologies, namely, computer programmes *Speech Analyzer*, *WASP* and *Praat*. Within the framework of the existing in linguistics theoretical and empiric knowledge about polycode (creolized, visually dependent) texts they are regarded as linguovisual phenomenon in modern linguistic research.

The contribution determines videopresentation as a type of videoverbal text with a definition of its distinctive features, based on interaction of visual and linguistic aspects, description of the role of language means with a particular reference to prosodic means. According to the tasks of the experimental phonetic research the following prosodic parameters were studied: the number of intonation groups, tonal change range and speed of the change of frequency direction, general and absolute duration, pausation rate, duration of pauses.

The acoustic analysis of the given fragments resulted in distinguishing the following prosodic parameters of the invariant pattern of videopresentations under study: tonal change range diminishes while speed of the change of frequency direction increases alongside with the corresponding change of pausation rate; herewith correlation of tonal range and speed of the change of frequency direction depending on the utterance pragmatic aim is observed.

The results of the acoustic analysis of the experimental material prove that prosodic means in combination with lexical, grammatical and semantic means contribute to better comprehension of information and pragmatic influence on

the audience in English videopresentations. Linguistic interpretation of the results of experimental phonetic research proves that the data obtained during the acoustic analysis with the help of digital tools of speech analysis correlate closely with the results of the auditory analysis, made by phoneticians, and make it possible to use the results of the investigation in linguistic theory and practice.

Key words: acoustic analysis, videopresentation, tonal change range, prosody, duration, fundamental frequency.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку лінгвістичних студій актуальним є вивчення взаємодії та взаємозв'язку фонетики, семантики та прагматики у реалізації смислу текстів засобів масової інформації, у тому числі відеOVERBальних текстів, із метою з'ясування принципів і способів оптимального впливу на слухача. Тому виникає необхідність експериментально-фонетичного дослідження просодичної організації англійських відеопрезентацій як різновиду відеOVERBального тексту, зокрема визначення їхніх частотних, динамічних і темпоральних характеристик шляхом застосування сучасних цифрових технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

На основі наявного в лінгвістиці теоретичного та емпіричного знання про полікодові (креолізовані, візуально залежні) тексти [13; 15; 16] відеOVERBальний текст визначено як текст, що має характеристики зв'язного тексту на основі взаємодії візуального та мовного аспектів [11]. Дослідники тексту [9; 10] надають вагомого значення проблемі функціонування відеOVERBальних текстів як лінгвовізуального феномену в сучасній науці про мову, їхньому прагматичному впливу на адресата. Проте недосить уваги приділяється дослідженню питань просодичного оформлення мовних одиниць, які виконують важливу роль у декодуванні смислу відеOVERBального тексту і відеопрезентації як його різновиду, що й зумовлює актуальність проведеного дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення частотних, динамічних і темпоральних характеристик просодичної організації англійських відеопрезентацій компанії Apple шляхом проведення акустичного аналізу за допомогою новітніх комп'ютерних програм Speech Analyzer і Praat. Поставлена мета потребує розв'язання таких завдань: дослідити акустичні характеристики англійських відеопрезентацій і встановити просодичні засоби, що беруть участь в оформленні інваріантної просодичної моделі досліджуваних текстів. Експериментальним матеріалом дослідження слугували англійські презентації компанії Apple за період з 2010 по 2019 роки загальною тривалістю звучання 4,86 год.

Виклад основного матеріалу. Акустичний аналіз частотних, динамічних і темпоральних характеристик англійських відеопрезентацій

проводився відповідно до загальноприйнятої методики [1–8; 12; 14; 17], а саме визначення досліджуваних параметрів, сегментація аудіо-файлів промов на фонаційні відрізки за допомогою спеціального програмного забезпечення, аналіз отриманих фонаційних відрізків за допомогою програмного забезпечення для обробки звукового сигналу, занесення отриманих показників у робочі протоколи, проведення відповідних розрахунків із використанням загальноприйнятих формул і лінгвістична інтерпретація отриманих результатів дослідження.

У мережі Інтернет було відібрано вісім англійських відеопрезентацій, присвячених представленню новітніх продуктів компанії Apple загальною тривалістю 10 годин. Виходячи із завдань експериментально-фонетичного дослідження просодичної організації англійських відеопрезентацій, для проведення акустичного аналізу з метою перевірки та підтвердження результатів аудитивного аналізу було відібрано чотири відеOVERBальні. У процесі дослідження використовувалися спеціальні програми оброблення звуку, а саме *Sound Forge for Windows 9x and Windows NT (version 4.5 g)* з Вінчестеру комп'ютера *Lenovo*, процесор *Intel Celeron*, тактова частота процесора 1.87 ГГц, обсяг оперативної пам'яті 3 Гб, Вінчестер ємністю 1 Тб, а з Вінчестера – на цифрові носії інформації (компакт-диски) у форматі запису звукових файлів *.wav.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій дозволило використовувати загальний масив експериментального матеріалу в аудіоформаті, який розпізнається сучасними комп'ютерними мультимедійними пристроями для подальшої роботи. При цьому якість записаного матеріалу не зазнавала суттєвих змін. Проте слід зауважити, що використання відеопрезентацій викликало певні труднощі, оскільки записи містили фонові шуми, які дещо спотворювали просодичні показники. Здійснювалося попереднє прослуховування експериментального матеріалу та його сегментація на фонаційні відрізки. Загальний обсяг експериментального матеріалу, який досліджувався за допомогою аудитивного і акустичного видів аналізу, становив 4,86 годин запису. Для акустичного аналізу було відібрано 110 фонаційних відрізків загальною тривалістю 45 хвилин.

Електроакустичний аналіз проводився з використанням програм акустичного аналізу *Speech Analyzer*, *WASP* і *Praat*. З огляду на те, що у цьому випадку автор мав справу з фонаційними відрізками різної тривалості, то він користувався переважно програмою *Speech Analyzer*, оскільки вона дозволяє досліджувати висловлення будь-якої тривалості.

Відбір матеріалу для проведення акустичного аналізу виявив певні труднощі, оскільки звукова доріжка відеофайлів містила фоновий шум, реакцію аудиторії на репліки мовця. Тому було відібрано 110 відносно чистих фонаційних відрізків, які дали можливість встановити основні просодичні показники. При цьому відібрані фонаційні відрізки не зазнавали спеціальної обробки засобами програмного забезпечення з метою уникнення викривлення акустичних показників.

Відповідно до завдань дослідження за допомогою згаданого вище програмного забезпечення встановлювалися такі просодичні параметри: загальна та абсолютна тривалість, коефіцієнт паузації, тривалість пауз, кількість інтонаційних груп, діапазон тональної зміни та швидкість зміни напряму ЧОТ. Отримані за результатами дослідження просодичні параметри англійських відеопрезентацій підлягали нормуванню, завдяки чому їхні абсолютні значення набували форми відносних, які усувають індивідуальні відмінності дикторів у ЧОТ, темпі вимовляння, а також у рівні звукового тиску (інтенсивності).

На підставі цього аналіз результатів визначення акустичних параметрів тональних, темпоральних і динамічних характеристик досліджуваних текстів здійснювався індивідуально для кожного диктора шляхом визначення усередненого максимального діапазону флуктуацій цифро-

вих значень досліджуваного параметра. У статті з метою кращої ілюстрації наведених прикладів фонаційних відрізків автор навів і абсолютні значення просодичних параметрів досліджуваних англійських відеопрезентацій.

Виходячи з того, що особливості синтагматичного членування фонаційних відрізків вказують на емоційне ставлення мовця до предмету промови, одне із завдань акустичного аналізу полягало у встановленні середнього показника кількості інтонаційних груп у фонаційних відрізках, який визначався у процесі дослідження осцилограм під час акустичного аналізу та порівнювався з даними аудитивного аналізу.

Визначення середньо-арифметичної кількості інтонаційних груп у фонаційних відрізках, показник якого становить 3,15, свідчить про те, що у випадку емоційно-нейтрального мовлення кількість синтагм не перевищує показник 3-4 інтонаційних груп на фонаційний відрізок. Водночас фонаційні відрізки, які склалися з однієї інтонаційної групи і характеризувалися безпаузальною актуалізацією, не розглядалися за критерієм емоційного забарвлення. Фонаційні відрізки, що містили дві синтагми, та фонаційні відрізки, в яких кількість синтагм перевищувала середній показник, аналізувалися на наявність емоційно-забарвлених лексичних одиниць, які б свідчили на користь такого членування. Також надійними маркерами наявності / відсутності емоційного забарвлення та ставлення мовця до предмету повідомлення є швидкість зміни напряму руху ЧОТ, тональний діапазон і коефіцієнт паузації. При цьому автор виходив із того, що всі наведені вище параметри актуалізуються у комплексній взаємодії, а один із них є домінуючим.

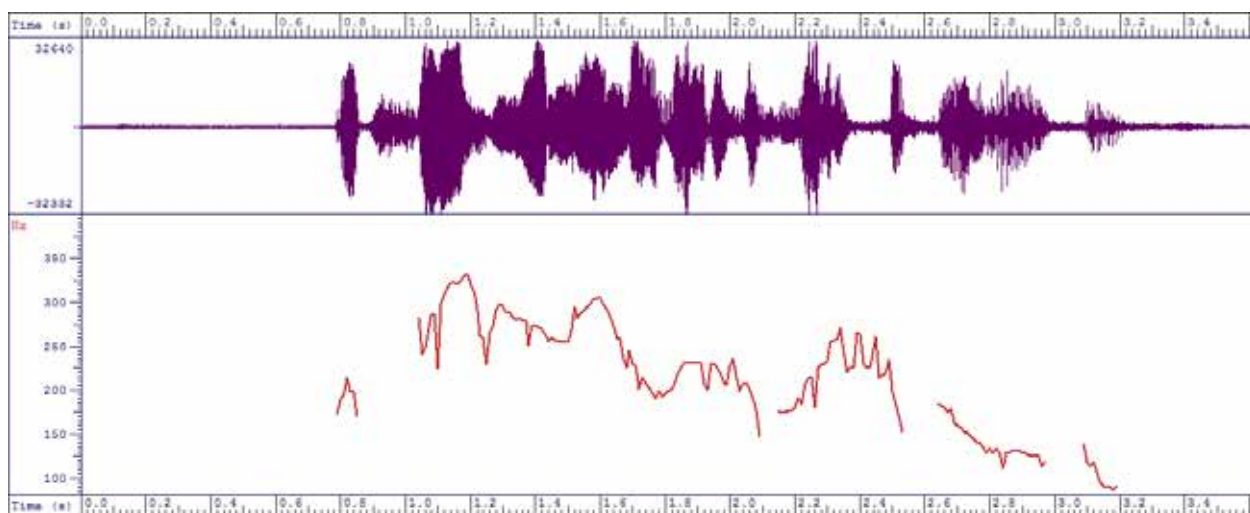

Рис. 1. Акустичний малюнок фонаційного відрізка
It's hard to remember what it was like before iPhone

Одна з досліджуваних відеопромов присвячена офіційній презентації iPhone 4, тому перед мовцем постало завдання максимально дохідливо пояснити відмінність нової моделі телефону від попередніх моделей. Як вже було зазначено, автор виходив із того, що при комплексній взаємодії всіх просодичних параметрів зазвичай декілька з них є домінуючими. Тому в першу чергу він звертав увагу на ті фонаційні відрізки, які характеризувалися значним коливанням швидкості зміни напрямку руху ЧОТ, частотним діапазоном і кількістю інтонаційних груп. Як приклад автор наведе висловлювання *It's hard to remember what it was like before iPhone* (рис. 1).

Отримані результати акустичного аналізу засвідчили, що цьому висловленню притаманні такі просодичні параметри: абсолютна тривалість становить 559 мс, коефіцієнт паузації – 1,3 (що відповідає показникові попереднього фонацій-

ного відрізка і в свою чергу свідчить про наявність семантичного зв'язку між ними), діапазон тональної зміни – 332,7 Гц (24,21 пт), кількість інтонаційних груп – 3, швидкість зміни напрямку руху ЧОТ – 56,8, а частотний діапазон – 4,04. З огляду на прагматичну мету мовця, а саме на представлення нового продукту компанії, використання такого просодичного параметру як широкий тональний діапазон має дозволити аудиторії усвідомити важливу роль компанії Apple у зміні значення мобільного телефону.

Що стосується висловлення *Carriers controlled what was on the phone* (рис. 2), то йому властива абсолютна тривалість в 1236 мс, діапазон тональної зміни становить 106 Гц (9,15 пт), що створює просодичний контраст із попереднім висловлюванням.

При цьому швидкість зміни напрямку руху ЧОТ відповідає 85,7, а частотний діапазон дорів-

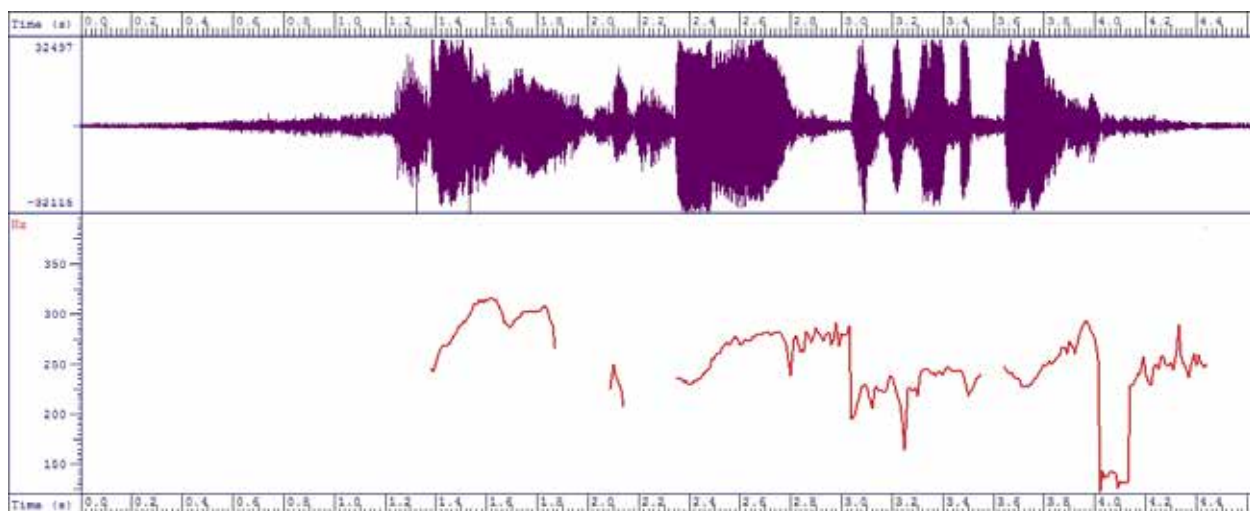

Рис. 2. Акустичний малюнок фонаційного відрізка *Carriers controlled what was on the phone*

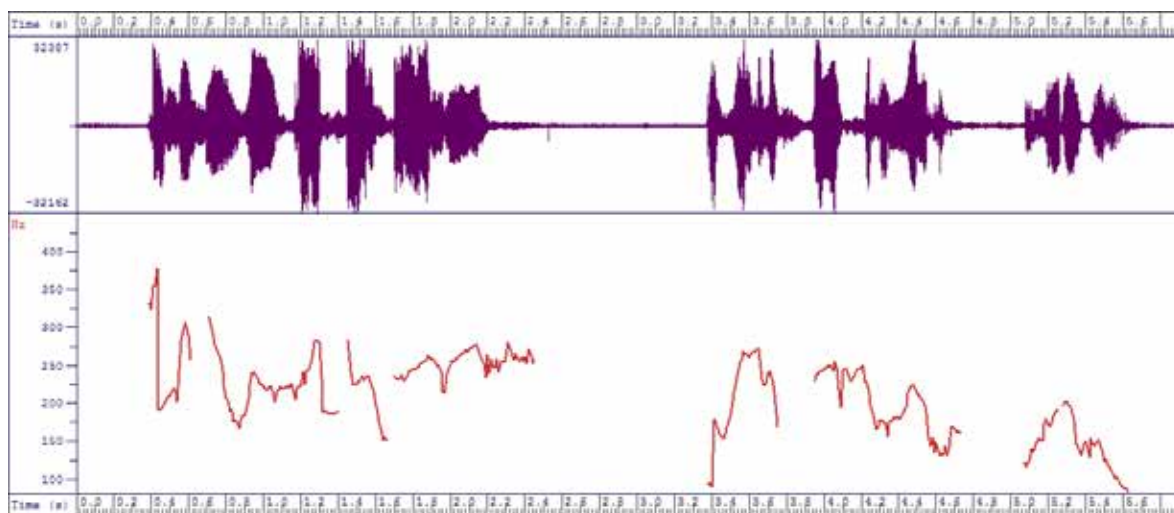

Рис. 3. Акустичний малюнок фонаційного відрізка *And this is the outside boundary of one of the strokes of a letter, the letter A*

нює 1,7. Автор вважає, що в такий спосіб мовець підводить аудиторію до думки, що компанія здійснила революцію на ринку мобільних телефонів, коли випустила iPhone.

Результати акустичного аналізу свідчать про наявність декількох смислових блоків у відеопрові Стіва Джобса, які характеризуються зростанням швидкості зміни напрямку ЧОТ, і стрімким падінням цього показника. Так, висловленню *And this is the outside boundary of one of the strokes of a letter, the letter A* (Рис. 3) притаманні такі показники: абсолютна тривалість – 2399 мс (що майже дорівнює абсолютній тривалості фонаційного відрізка ip4_57), коефіцієнт паузації – 2,2,

діапазон тональної зміни – 247,6 Гц (26,94 пт), кількість інтонаційних груп – 5, при цьому швидкість зміни напрямку руху ЧОТ – 47,21 з інтервалом у 4,7, що необхідно розглядати у єдності з наступним фонаційним відрізком (рис. 4).

З огляду на прагматичну мету висловлення, тобто показати на прикладі основні зміни технічних параметрів нового приладу, мовець використовує ширший тональний діапазон, ніж у фонаційному відрізку, представленим на Рис. 4, який визначається абсолютною тривалістю в 21107 мс, налічує 16 інтонаційних груп. Коефіцієнт паузації дорівнює 1,45, діапазон тональної зміни становить 181,5 Гц (13,18 пт), швидкість зміни

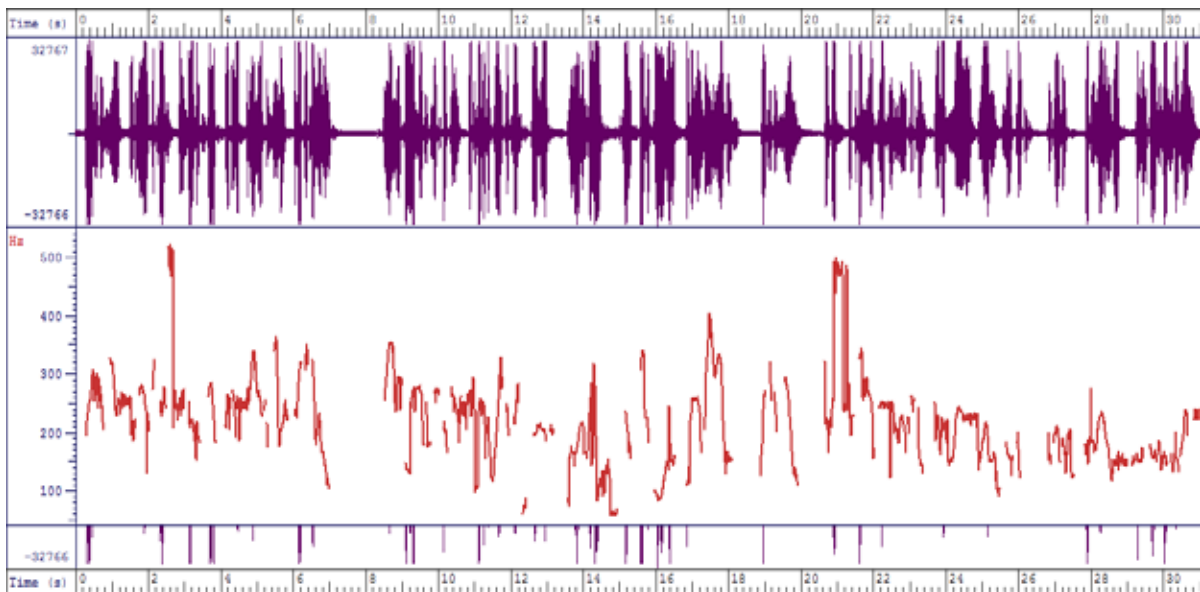

Рис. 4. Акустичний малюнок фонаційного відрізка

*Well, as you can see, we turn on pixels inside that stroke, we can get far more precision the more pixels we have, and we play all sorts of tricks by putting different levels of gray pixels on that line as well as try to fuzz it for our eye, but when we zoom out of this, what you can see is that because we have four times as many pixels we get **really really** sharp text compared to what we normally get on displays of lesser resolution*

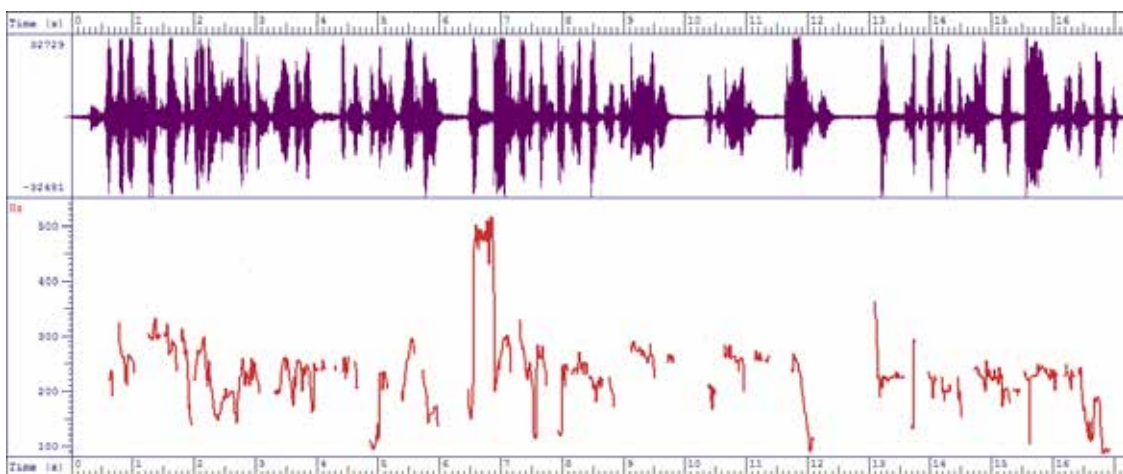
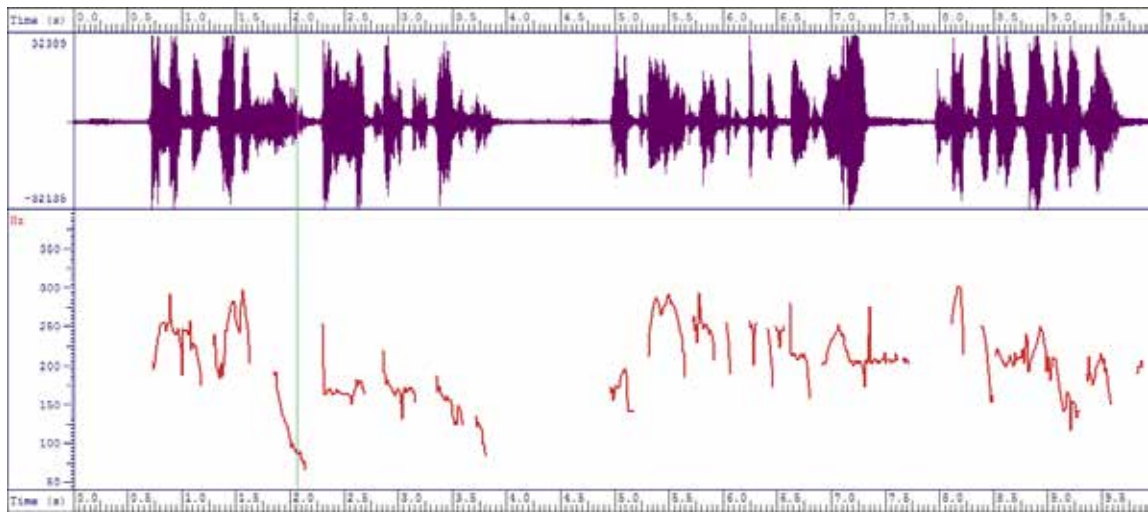
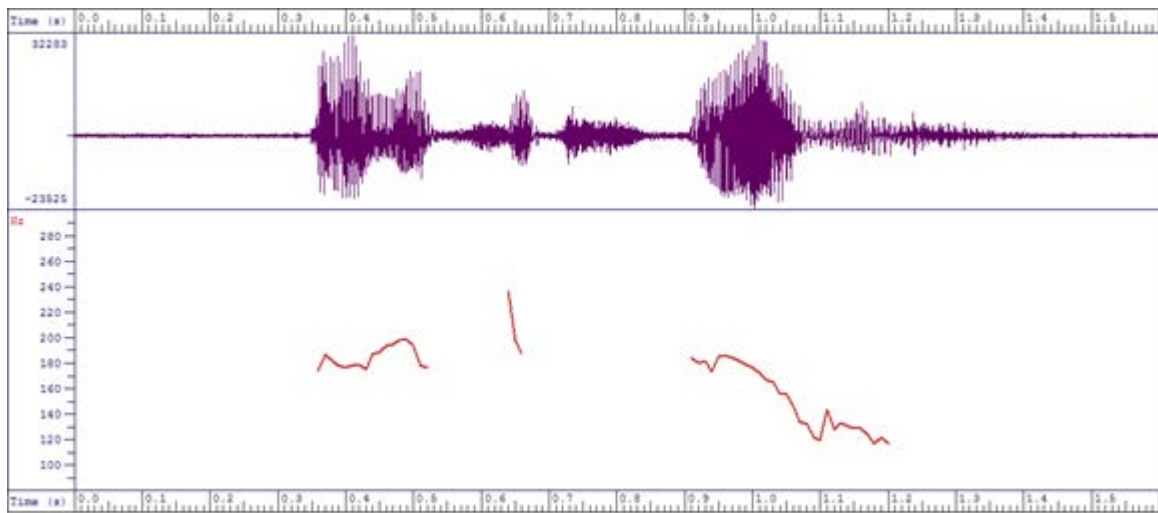

Рис. 5. Акустичний малюнок фонаційного відрізка

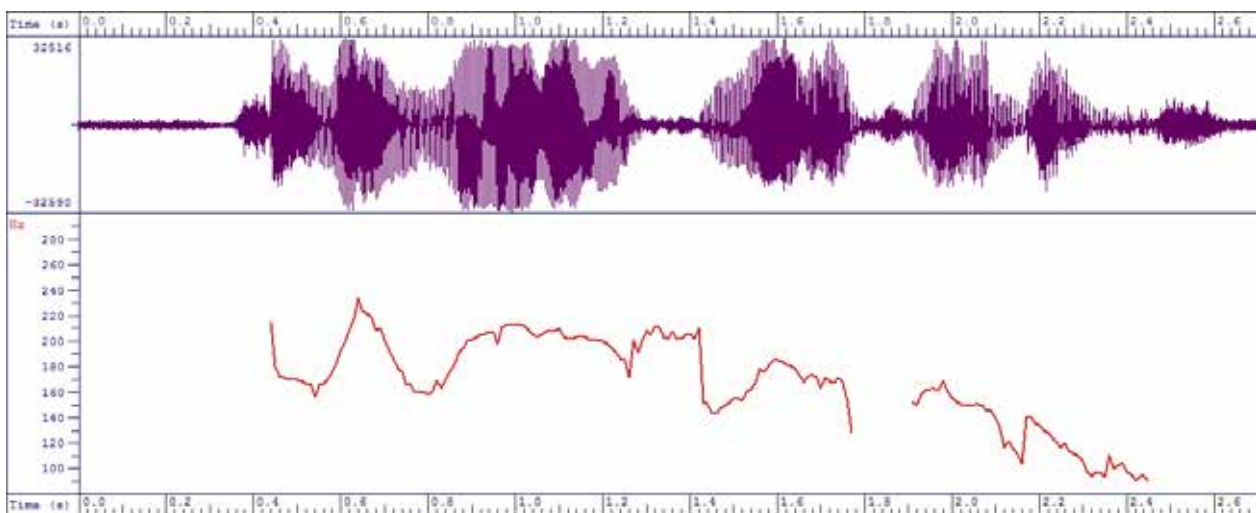
*And so they're so close together when you get it, this 300 pixels per inch threshold that all the sudden things start to look like continuous **continuous** curves, like text looks like you've seen it in a fine printed book*

Рис. 6. Акустичний малюнок фонаційного відрізка
*Unlike you've ever seen on an electronic display before, and at 326 pixels per inch
we are comfortably over that limit*

Рис. 7. Акустичний малюнок фонаційного відрізка
And it's extraordinary

Рис. 8. Акустичний малюнок фонаційного відрізка
So we're really, really thrilled by this

напряму ЧОТ відповідає показникові в 5,92, а частотний діапазон – 2,14. Такий фонаційний відрізок не містить емоційно-забарвлених лексичних одиниць, тому автор вважає, що значна кількість інтонаційних груп пояснюється необхідністю донести до уваги аудиторії основну ідею повідомлення, а саме пояснення технічних показників, коментуючи дії, які демонструються на моніторі. Повторення лексичної одиниці *really* вказує на важливість цього фрагменту фонаційного відрізка і маркується паузами.

Наступні три фонаційні відрізки слід розглядати разом. Фонаційний відрізок, наведений на рис. 5, характеризується абсолютною тривалістю в 10994 мс і налічує 10 інтонаційних груп. Коефіцієнт паузації становить 1,5, діапазон тональної зміни – 181,7 Гц (14,1 пт), швидкість зміни напряму руху ЧОТ – 11,05, а частотний діапазон – 2. Значну кількість інтонаційних груп можна пояснити намаганням мовця донести до аудиторії складні технічні аспекти, що підтверджується повторенням лексичної одиниці *continuous*, що свідчить про прагнення мовця підібрати прийнятний термін.

Фонаційному відрізку, наведеному на рис. 6, притаманна майже вдвічі менша абсолютна тривалість (5734 мс), коефіцієнт паузації в 1,5, що має семантично поєднувати його з попереднім відрізком, діапазон тональної зміни в 149,6 Гц (12,58 пт), наявність чотирьох інтонаційних груп, швидкість зміни напряму руху ЧОТ у 16,77 і частотний діапазон, що дорівнює 2.

Таким чином в уявленні аудиторії створюється логічний ланцюг технічних даних, який адекватно сприймається завдяки оптимальному синтагматичному розподілу, а зростання показника зміни напряму ЧОТ свідчить до наближення логічного висновку, який і наводиться у висловленні *And it's extraordinary* (рис. 7).

Висловлення *And it's extraordinary* характеризується такими просодичними показниками: абсолютна тривалість – 576 мс, коефіцієнт паузації – 1,6, діапазон тональної зміни – 84,5 Гц (9,66 пт), кількість інтонаційних груп – 2, швидкість зміни напряму ЧОТ – 93,78, частотний діапазон – 1,8.

Цей фонаційний відрізок можна вважати логічним висновком двох попередніх, оскільки основна його ідея полягає в тому, що iPhone4 є дійсно революційним технологічним пристроєм. Завдяки поступовому зменшенню кількості інтонаційних груп та поступовому зростанню швидкості зміни напряму ЧОТ створюється необхідний мовцеві посил для аудиторії.

Висловлення *So we're really, really thrilled by this* (рис. 8) є логічним завершенням смислового центру досліджуваної відеопроводи і містить основну ідею: компанія пишається досягненнями на ринку. Просодичні показники цього фонаційного відрізка такі: абсолютна тривалість дорівнює 194 мс, коефіцієнт паузації – 1,05, діапазон тональної зміни – 133 Гц (15,73 пт), швидкість руху напряму зміни ЧОТ – 65, а частотний діапазон – 2,8. Завдяки більшій швидкості зміни напряму руху ЧОТ аудиторія усвідомлює факт, що компанія дійсно пишається своїми досягненнями.

Висновки. Отримані результати акустичного аналізу свідчать про те, що в англійських відеопрезентаціях компанії Apple використовується такі параметри інваріантної просодичної моделі: діапазон тональної зміни зменшується на тлі зростання швидкості зміни напряму ЧОТ із відповідним коригуванням коефіцієнта паузації; при цьому спостерігається кореляція частотного діапазону та швидкості напряму зміни ЧОТ залежно від прагматичної мети.

Використані в процесі лінгвістичної інтерпретації результати аудитивного й акустичного аналізу характеризуються досить щільним кореляційним зв'язком і достатнім для експериментально-фонетичного дослідження ступенем достовірності ($\alpha = 0,95$), що дає підстави вважати доцільним їхнє подальше використання в лінгвістичній теорії і практиці, зокрема для розробки відповідних методичних рекомендацій щодо особливостей просодичного оформлення англійських відеопрезентацій.

До перспектив майбутніх наукових пошуків слід віднести фонетичні дослідження відеовербальних текстів на різножанрових матеріалах із метою встановлення варіантних та інваріантних ознак їхньої просодичної актуалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Валігура О.Р. Методологія формування комплексної парадигми напрямів дослідження фонетичної інтерференції. *Одеський лінгвістичний вісник*. Одеса : НУ «Одеська юридична академія», 2015. № 4. С. 12–17.
2. Гуменюк І.Л. Тональні характеристики інваріантної інтонаційної моделі міських статично-динамічних пейзажних описів англійської прози. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Вип. 12. С. 63–68.
3. Дубовский Ю.А. Анализ интонации усного текста и его составляющих. Минск : Вышэйшая школа, 1978. 140 с.
4. Захарова Ю.М. Интонационная организация современного английского моления [Зиндер Л.Р. Проблемы и методы экспериментально-фонетического анализа речи. Л. : ЛГУ, 1980. 150 с.

5. Калита А.А. Энергетика речи : Монография. Киев : Кафедра, 2016. 292 с.
6. Клименюк О.В., Калита А.А., Федорів Я.Р. Методологія експериментально-фонетичних досліджень: теоретичні передумови, планування експерименту, представлення результатів. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія 8: «Мовознавство»*. № 2. 2001. С. 3–17.
7. Козуб Л.С. Роль інтонації в змістовій структурі інформаційного тексту. *Сучасні тенденції фонетичних досліджень*. Київ : КПІ ім. І. Сікорського, 2018. С. 91–93.
8. Лильо Г. Вербальне vs. візуальне в перцепції креолізованих інтернет-текстів (на матеріалі інтернет-видання «Українська правда»). *Вісник Львівського університету. Серія журналістика*. 2013. Випуск 37. С. 412–418.
9. Нагорна О.О. Синкретизм вербальних і невербальних засобів у тексті ситуативної комедії (на прикладі комедійного серіалу “The Mindy Project” / “Проект Мінді”). *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Серія «Філологія. Педагогіка. Психологія»*. Випуск 30. 2015. С. 103–106.
10. Пойманова О.В. Семантическое пространство видеовербального текста : автореф. дис. канд. филол. наук: 10.02.19. Москва, 1997. 21 с.
11. Сердюк І.В. Динамічні характеристики англійської військової промови в гендерному аспекті. *Закарпатські філологічні студії*. 2018. Вип. 6. С. 65–70.
12. Сорокин Ю.А., Тарасов Е.Ф. Креолизованные тексты и их коммуникативная функция. *Оптимизация речевого воздействия*. М. : Наука, 1990. С. 180–195.
13. Цеплидис Л.К. Анализ речевой интонации. Рига : Зинатне, 1974. 272 с.
14. Чемеркін Г. Елементи *техно* у креолізованому художньому тексті. *Мовознавство*. 2008. № 4–5. С. 65–71.
15. Kress G.R. van Leeuwen T. Multimodal discourse: the modes and media of contemporary communication. London : Edward Arnold, 2002. 152 p.
16. Norris S. Systematically working with multimodal data: research methods in multimodal discourse analysis. New-York : John Wiley & Sons, 2019. 265 p.

УДК 811.111'367'04:82-311.3.1«11/14»

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.14-1.14>

ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗВЕРТАНЬ У СЕРЕДНЬОАНГЛІЙСЬКИХ ЛИЦАРСЬКИХ РОМАНАХ XII – XV СТ.

PRAGMATIC PECULIARITIES OF ADDRESSES IN THE MIDDLE ENGLISH ROMANCES OF THE 12TH – 15TH CENTURIES

Гродський І.Я.,

orcid.org/0000-0003-2668-9427

старший викладач кафедри іноземних мов
Київського університету імені Бориса Грінченка

Статтю присвячено дослідженню прагматичних характеристик звертань у середньоанглійських лицарських романах. Автор розглядає звертання як важливий соціо- і психолінгвістичний феномен, оскільки реалізація його засобів залежить від таких чинників, як соціальний стан учасників мовленнєвого акту, їхній вік, службові й персональні стосунки, ступінь спорідненості, освіта, виховання, характер, смаки тощо. Звертання є також однією з центральних одиниць мовленнєвого етикету. Проблема опису комунікативної дії звертання лежить в особливій площині досліджень, що обумовлюється несиметричністю відносин між формою висловлень і їхнім змістом.

Функція звертань полягає у маркуванні рольових і соціальних відносин, які встановлюються в рамках комунікативного акту. Факт вживання того чи іншого звертання мусить неодмінно свідчити про певну ситуацію, мікроклімат спілкування і його тональність. Комплексний підхід до вивчення звертання як етикетної одиниці дозволив встановити діалектичну єдність номінативно-змістовної сторони звертання з його прагматичною і стилістичною функцією. При цьому прагматичний зміст звертання кваліфікується як компонент семної структури слова, що матеріалізує екстралінгвістичну інформацію, яка співвідноситься з комунікативно-прагматичною ситуацією чи з її окремими параметрами. Тенденція до спрощення стосується як лексичної реалізації форми звертання (відмова від вживання титулів), так і лексичного оточення форм звертання: зменшення / спрощення дескрипторів звертання.

Проведений аналіз лицарських романів показав, що функціональний клас мовних одиниць звертань у середньоанглійській мові може бути маркований різними конструкціями. Поруч із номінальними формами звертання досліджуються нові тенденції у функціонуванні іншого засобу вираження зверненості у середньоанглійській мові – апетитивні займенники.

Ключові слова: лицарський роман, звертання, мовленнєвий акт, комунікативна ситуація, іллокутивна сила.